

2. Доля І. Подолання дитячої безпритульності: міжнародна та вітчизняна практика / І.Доля // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 1. – С. 55-59.
3. Кравчук Л.Ф. Зарубіжний досвід реалізації політики щодо дітей: пріоритетні напрямки провадження / Л.Ф. Кравчук // Зб. наук. праць. – 2011. – № 5. – С. 11-20.
4. Фролов А., Трушина Ю. История создания «детских деревень» семейного типа / Фролов А., Трушина Ю. // Социальная педагогика. – 2004. – № 1. – С. 29-31.
5. Козубовська І.В. Соціальна робота з дітьми та молоддю у Великобританії / І.В. Козубовська // Соціум. – 1998. – № 1. – С. 16-18.

Мацевич Й.О.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВА ВІЙНИ У СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

У стародавній період війни належали до основних форм міжнародного спілкування. У середовищі перших держав та державних утворень відбулося становлення міжнародно-правових звичаїв щодо процедури оголошення, ведення, закінчення війни [1, с. 15].

Війна є зіткненням між двома або більшою кількістю держав, що здійснюється ними за допомогою застосування власних збройних сил з метою перебороти одна одну та змусити переможену державу визнати умови миру, бажані переможцю [2, с. 230]. Не зважаючи на досить розвинену систему мирних засобів вирішення міжнародних конфліктів, що існувала в античному світі, слід визнати, що закони війни становили основу, ядро міжнародного права античної доби. Саме шляхом ведення безперервних воєн зав'язувалися у підсумку відносини між державами Стародавнього світу.

На думку О.В. Буткевич, війна в стародавній період мала характер тимчасового, а іноді крайнього засобу досягнення міжнародних інтересів. Звернення до воєн не виключалося, але воно не відігравало переважної ролі. Сила війни застосовувалася у двосторонніх відносинах [3, с. 395].

Війна була головним засобом ведення міжнародних відносин у Стародавньому світі. Так, римський політик і філософ Марк Тулій Цицерон (106 – 43 рр. до н.е.) визнавав існування права, що регулює відносини між народами, передусім, у контексті війни. «Існує навіть така річ, як право війни (jus bellicum)... умови присяги повинні часто додержуватися навіть щодо суперника...» [4, с. 34-40].

Одне з найважливіших положень старого феціального права полягало у тому, що римляни не розв'язували жодної війни, окрім законної та справедливої. Римська формула наголошувала: «*bellum nullum nisi justum*» – «немає війни, окрім законної». З позицій римської свідомості, Рим не міг вести несправедливі війни. Значний інтерес становить питання, що саме римляни розуміли під «законною» війною. Справедливою Цицерон вважав будь-яку війну, що відповідає інтересам і безпеці римського народу. Різниця між справедливими і несправедливими війнами мала чисто формальний характер. Справедливою могла бути лише така війна, яку ведуть після пред'явлення вимог або попереднього її оголошення [4, с. 36]. Законною і справедливою війну робила не поважна причина (наприклад, самооборона) для її оголошення, а вимога попереднього виконання релігійних обрядів. Тобто війна повинна була підготовлена процесуально, виконані всі формальні релігійні обряди, проголошені усі магічні формули. Саме в цьому випадку війна вважалася законною.

З іншого боку, А. Мішулін стверджує, що поняття правомірної війни для римлян передбачало не лише виконання релігійних обрядів, але і наявність певних законних підстав і мотивів, при розгляді яких феціали були суддями, і на їх рішення не подавалося апеляції [5, с. 103]. У міжнародній правосвідомості стародавніх народів поняття війни пов'язується з необхідністю не лише суворого регламентування її ведення, а й чіткого визначення випадків, у яких правомірно вдаватися до воєнного розв'язання конфлікту.

О.В. Буткевич констатує, що вже в стародавній період почала формуватися концепція воєнних репресалій. Велика кількість воєн стародавнього світу являла собою акти репресалій проти держав – порушниць міжнародних угод, зобов'язань, васалів, що порушили клятву вірності. Розрізняли поняття завойовницької війни та карального походу. Воєнні репресалії в стародавній період являли собою розвинутий інститут права війни. Доказ цього – чіткий поділ можливостей і засобів ведення війни, що могли бути застосовані у випадку воєнної кампанії завойовницького характеру та у випадках репресалій. Воєнні санкції є головним видом і складовою міжнародної відповідальності [1, с. 18].

Процес оголошення війни у Римі складався з декількох стадій [6, с. 24]:

1. Спочатку до кордонів держави-супротивника надсилали членів жрецької колегії феціалів. Біля кордону того народу, від якого вимагали задоволення, жрець перераховував усі вимоги потім повертався до Риму.

2. Якщо впродовж тридцяти трьох днів вимоги не були виконані, жерці повторно відправлялися до кордону, де посол здійснював *testatio* або *denuntiatio*, тобто він присягався перед богами, що його справа справедлива та оголошував війну.

3. По закінченні зазначеної процедури справа надсилалася до сенату. Феціали доповідали сенату про результати переговорів з противником, зазначали, що всі необхідні обряди і формальності були виконані, і якщо сенат і римський народ будуть згодні, вони оголосять війну, і ця війна буде законною.

4. Якщо рішення було позитивним, феціали приносили священні жертви та втретє відправлялися до кордону. Там *pater patratus* оголошував війну супротивнику.

В Індії звичаї права війни були найбільш розвиненими, вони отримали закріплення в «Законах Ману» і «Артхашастра». Але якщо війна і вважалася правомірним дією, то вона розглядалася як небажане явище. У такому контексті існували певні обмеження. Відтак, не можна було вбивати жінок, дітей, старих і поранених, а також осіб, що здалися в полон. Недоторканністю користувалися храми та інші культові споруди і їх служителі. У той час вже існували норми, що обмежують застосування зброї. Дуже цікавим є той факт, що саме в Індії виникли перші юридичні правила про ведення війни на морі.

Щодо Стародавньої Греції, то тут війну розглядали як боротьбу усіх громадян одного поліса з усіма громадянами іншого. В епоху еллінізму з'явилися міжнародні звичаї, порушення яких вважались дикістю. Серед них були: заборона використовувати на війні отруйної зброї, повертати полонених, якщо за них пропонують викуп, не нападати без офіційного проголошення війни. Дуже важливо було показати, що держава мусить почати цю війну. Вважалося, що війна – крайній засіб, до якого правителі могли звертатися лише в тому випадку, коли були вичерпані всі інші засоби вирішення проблеми. Тому кожна сторона намагалася обґрунтувати свої претензії за допомогою документів [7, с. 59]. Цікавим видається також, що при взятті будь-якого ворожого міста, вбивство мирних жителів вважалося цілком правомірним. У греків не існувало режиму полонених. Так, переможені могли бути піддані тортурам і вбиті, а майно їх знищено. Нарівні з цим у Греції вже знали стан нейтралітету і невтручання. Нейтралітет був можливий тільки під час війни, а невтручання – також в мирний час.

Отож, право війни в Стародавньому світі насамперед розглядалось, як право на завоювання нових територій. Ставлення до війни багато в чому залежало від релігійних вірувань, філософського сприйняття ваги життя людини в цілому. Так, в Індії війни були не бажаними (з погляду їх віри), на відміну Риму чи Єгипту. Сьогодніне право ведення війни в дечому ілюструє право Стародавнього світу: правила, що визначають типи противників; ті, що визначають обставини, котрі встановлюють норми і засади для початку і закінчення воєнних дій, навіть правила оголошення війни незаконною тощо.

Список використаних джерел:

1. Поняття справедливої війни та правова регламентація та її оголошення у стародавньому Римі: збірник наукових праць / Денисенко В.В. – Запоріжжя. – С.15-21.
2. Оппенгейм Л. Международное право. – М.: Ин. Лит., 1949. – Т. 2., полутом1. – 440 с.
3. Буткевич О.В. Міжнародне право Стародавнього світу. – К.: Україна, 2004. – 864 с.
4. Цицерон. О дружбе. Об обязанностях. О старости. – М.: Наука, 1968. – 236 с.
5. Мишулин А. Объявление войны и заключение мира у древних римлян// Исторический журнал. – 1944. – №10-11. – С. 103-113.
6. Ливий Тит. История Рима от основания города. – М.: Ладомир, 2002. – Т. 1. – 702 с.

Панчук О.В.

студент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ІСТИНА

Ще з часів коли Велика Римська імперія займала маленький шматочок на світовій карті, філософи мислителі ставили перед собою питання пошуку істини. Майже ні одна праця філософів не залишала осторонь дане поняття. Це і не дивно, людина із самого народження і до смерті проявляє допитливість через пізнання навколишнього світу, завжди задаючись питанням що таке правда? чи це є добре? чи правильно поступає? Всі ці питання можна розкрити лише шляхом пізнання істини.

Одним із важливих питань є пізнання істини в праві. Так, як пізнання істини є основоположною метою у різних сферах юридичної діяльності: правотворчій, правозастосовній та слідчій.

Особливу роль істина відіграє при прийнятті законів в тій чи іншій державі. На даний момент цивілізація переживає переломний період свого існування. Сьогодні на перший план люди висувають гроші, владу, бізнес. А такі поняття як: мораль, чесність, справедливість забувають. Тому для нормального існування «теперішнього світу» потрібно приймати матеріальні закони, а не сподіватись на моральність суспільства. Так, як морально і по справедливості уже давно ніхто не чинить. Для того, щоб прийняті закони справді відтворювали потреби суспільства, потрібно істинно пізнати ці потреби. І знову ми бачимо, що питання істини є актуальним і на теперішній час. Тому автор і ставить за мету визначити найбільш змістовне та на нашу думку правильне визначення поняття «істини».